

Prioritățile României privind integrarea sa europeană

Construcția politică

Iulian ONEAȘCĂ¹

Necesitatea și oportunitatea

În mod formal, începând cu 1 ianuarie 2007, problemele Europei devin și ale României. Aceasta înseamnă că România trebuie să afișeze preocupări reale, să participe activ în proiecte și dezbateri și să caute soluții la marile probleme ce frământă Europa. Iar soluțiile europene îmbrățișate, proprii sau nu, trebuie să promoveze și o perspectivă națională favorabilă, adică să răspundă unor interese locale cât mai largi. Alegerea răspunde unor cerințe multiple, combinând orizonturi de timp, aspecte economice și sociale diverse, dar subordonându-se constant unor obiective politice fundamentale. Exercitarea dreptului de opțiune pentru o soluție sau alta se însoțește de eforturi concertate pentru transformarea soluției într-un proiect politic fezabil, pentru a se asigura susținerea sa în forurile europene.

Simultan, începând cu aceeași dată, problemele României capătă o dimensiune europeană. Aceasta înseamnă că forurile europene și statele membre devin mai sensibile la dificultățile întâmpinate de România pe calea integrării și-i vor acorda încrederea și sprijinul cuvenite unui stat membru cu drepturi depline, respectiv unui egal. Condiționat de cunoașterea și recunoașterea acestor neajunsuri. Ca urmare, România trebuie să asigure vizibilitatea problemelor sale, ca și pe cea a preocupărilor și eforturilor proprii în soluționarea lor. Accesarea și utilizarea eficace a fondurilor europene repartizate sunt pași obligatorii, dar insuficienți. Paleta largă și amploarea proiectelor ce pot căpăta susținere europeană, ca și nivelul foarte ridicat al resurselor ce pot fi atrase, oferă României o șansă de progres fără egal în istoria sa. Unitatea de acțiune a clasei politice, ca și pregătirea și performanțele administrației, ar putea reprezenta limitări ale creativității și capacității României de a iniția și derula cu succes proiecte europene de anvergură.

Pe de altă parte, exigența statelor membre față de România va crește. Rabatul de la normele europene și angajamentele neonorate nu vor mai beneficia de aceeași clemență ca în trecut. Iar România va plăti scump astfel de sincope. Pregătirea din timp a unor alianțe și mecanisme de apărare împotriva unor erori - în timp inevitabile, precum și pentru promovarea unor interese legitime, este obligatorie. Calea este cea politică, cu susținere tehnocrată.

Relaționarea este esențială în identificarea unui sprijin relevant intern și extern. Forțele social-politice nu-și mai permit să lucreze în izolare. Parteneriate strategice și sprijinul larg sunt esențiale. La mijloc sunt destinele generațiilor prezente și viitoare. Posibilitatea succesului unei grupări tehnocrate, cu sprijin din exterior, nu mai este verosimilă.

¹ **Iulian ONEAȘCĂ** este coordonator proiect în cadrul Institutului European din România și expert în politici sociale. A lucrat în calitate de consultant pentru instituții de prestigiu (ILO, GTZ – GmbH ș.a.), sprijinind reformele din domeniul muncii în România. A acumulat de asemenea experiență în politici sociale în proiecte din sud-estul Europei.

Fundația

Consecințele aderării României la Uniunea Europeană, precum cele de mai sus - dar nu numai, se constituie drept experiențe inedite pentru evoluția sa post-decembristă și decurg atât din îmbrățișarea unor prerogative europene, cât și din renunțarea la unele ale suveranității naționale. Sunt aspecte ce vizează ansamblul drepturilor și obligațiilor, respectiv al libertăților și responsabilităților sale. Exercițarea acestora, cu beneficii sporite, într-un spațiu de anvergură și complexitate mult superioare României, necesită construcții politice majore și parteneriate strategice durabile. Iar orice construcție politică serioasă sau parteneriat fructuos, se bazează pe stabilitate și diplomație.

Stabilitatea conferă predictibilitate scenei politice. Vizează în primul rând definirea identităților politice în raport cu principalele curente și adoptarea unor atitudini clare în chestiunile hotărâtoare. Aceasta facilitează cristalizarea unor poziții comune în rândul forțelor politice și promovarea demersurilor pentru formarea majorității și urmărirea consensului. Unitatea de vederi este o pre-condiție a concertării eforturilor, pentru alcătuirea unui parteneriat cât mai larg și apropierea unor obiective fundamentale.

Stabilitatea se adresează apoi păstrării poziției comune în condiții politice modificate, îndeosebi în caz de alternanță la putere. Experiența internă indică o interdependență ridicată între obiective naționale semnificative și factori de răspundere, tehnocrați și echipele lor. Aceasta face ca anumite persoane sau echipe să devină de neînlocuit în promovarea unor idei. Schimbarea lor din poziții cheie are efecte negative asupra șanselor apropiării obiectivelor, lărgind orizontul de timp estimat și punând în pericol posibilitatea exploatării unor condiții favorabile.

Coeziunea internă partidelor politice și parteneriatul, inclusiv cel dintre putere și opoziție, - bazate pe dialog, transparență și încredere reciprocă - facilitează armonizarea perspectivelor asupra intereselor fundamentale și diminuează posibilitățile de manifestare a unor sincope sau corecții semnificative în sfera și modalitatea apropiării obiectivelor relevante, în caz de primenire a forțelor politice sau de alternanță.

Diplomația privește adoptarea și respectarea unor norme de comportament și comunicare, necesare stabilirii și întreținerii contactelor, transmiterii și pătrunderii mesajului în instituții și spații interculturale diverse. Tot diplomația guvernează acțiunile necesare formării încrederii și construirii de parteneriate, fără de care vocea României ar putea rămâne singulară în susținerea intereselor sale.

Provocarea

Promovarea intereselor naționale pe scena politică a arenei europene reprezintă - prin amploarea și consistența oportunităților - o provocare fără precedent pentru clasa politică a României și diplomația ei.

Pe de o parte, promovarea intereselor naționale implică exercițarea unei colaborări între egali - reprezentanții statelor membre, locatari ale casei europene. Aceștia sunt coalizați pentru a face mai bine față unor provocări majore, fie ele externe, precum globalizarea, sau interne, gen îmbătrânirea. Colaborarea vizează atât obiective asumate în comun, ca integrarea europeană, cât și perspective europene particulare sau obiective punctuale. Iar grupările social-politice românești nu se simt la largul lor în coaliții. Cel puțin asta a relevat funcționarea lor pe plan intern de până acum.

Parteneriatul politic capătă valențe și perspective noi în spațiul european, de importanță majoră.

Pe de altă parte, viziunile și interesele de grup variate împart în tabere diferitele grupări social-politice și naționale conturate la nivelul autorităților europene. Luptele pentru supremație și pentru împărțirea puterii – având ca determinant beneficiile asociate autorității, guvernează scena politică europeană. Competiția este acerbă și are rădăcini adânci, iar noii veniți sunt dezavantajați. Ei au nevoie de o perioadă de acomodare, pentru învățarea regulilor jocului și poziționarea lor față de grupurile constituite și atitudinile adoptate, la care trebuie să se ralieze.

Grupările social-politice europene sunt în mod natural concurente. Se formează, își desfășoară activitatea și și promovează imaginea într-un mediu multicultural, care solicită din plin abilitățile profesionale și de relaționare. Concurența neiertătoare și mediul complex de desfășurare reclamă un nivel ridicat de competență și calități interpersonale deosebite. Confruntările repetate, cu succese și insuccese, conduc la o stratificare în timp a diferitelor grupări, și ca urmare – a intereselor statale pe care acestea le reprezintă. Iar consecințele sunt inevitabile și puternic semnificative. Poziționarea României într-o astfel de ierarhie nu trebuie lăsată la voia întâmplării.

Obiectivele

Stabilirea unor obiective ale construcției politice românești este imperios necesară. Aceasta condiționează abordarea largă a principalelor forțe politice, sociale și civice, concertarea eforturilor și formarea alianțelor pentru promovarea prioritară a aspirațiilor populare legitime în forurile naționale și supra-naționale de exercitare a puterii. Obiectivele construcției politice răspund cerințelor de concentrare și orientare a acțiunii politice pentru a face față cu succes competiției, vizând:

- a) Formarea și promovarea unui program politic sustenabil, cu valoare strategică ridicată, adecvat nevoilor naționale și cerințelor integrării. Integrarea sistemică și ancorarea temporală a ansamblului politicilor, la nivel național și european, conferă acestora o pronunțată perspectivă globală, anticipativă. Abordarea etapizată a realizării programului, permite evaluarea sa periodică, actualizarea obiectivelor și resurselor;
- b) Apropierea acțiunii politice de agenda drepturilor omului - în pas cu evoluția aspirațiilor sale, la nivelul exigențelor europene. Politicienii ar trebui să urmărească cu perseverență exercitarea unui larg proces de consultare incluzivă, pentru:
 - i) Prefigurarea unor noi atitudini, trecând de la libertăți și drepturi la libertăți și responsabilități,
 - ii) Promovarea transparenței și răspunderii,
 - iii) Deschiderea posibilității unei participări mai puternice a societății civile în anii următori;
- c) Promovarea consensului, ca formă de decizie politică în domenii de interes larg. Aceasta presupune antrenarea și armonizarea contribuțiilor factorilor semnificativi – externi și interni, incluzând sectorul guvernamental, cel privat, comunitatea și societatea civilă – precum și funcționarea sănătoasă a structurilor societale și instituționale în care aceștia operează.

Direcțiile de progres

Pentru un tânăr stat membru ca România, nu poate exista contribuție mai de seamă la progresul european decât recunoașterea eforturilor și realizărilor interne prin promovarea lor ca exemplu sau normă la nivel comunitar. Rezolvarea problemelor interne răspunde în cel mai înalt grad cerințelor europene de integrare. Orice construcție internă, vizând aspecte familiare actorilor social-politici, implicând parteneri bine-cunoscuți acestora și beneficiind de suport european, are șanse de reușită superioare unei întreprinderi pe plan european. Soluțiile de succes la problemele interne, adoptate prin experimentare, adaptare și schimbare, se pot constitui în elemente de progres de nivel european.

Direcțiile de progres care se recomandă construcției politice românești privesc:

- a) Orientarea cadrului instituțional către cerințele stabilirii, adoptării și promovării priorităților naționale, asigurând premise favorabile acțiunii europene concertate:
 - i. Asigurarea așezării principalelor forțe social-politice pe axele europene de succes și reconfigurarea corespunzătoare a compoziției parlamentare și instituționale (e.g. populară și social-democrată);
 - ii. Garantarea reprezentării și promovării prioritare de către grupările social-politice a principalelor interese fundamentale în forurile de conducere social-politice și instituționale (e.g. prin ridicarea pragului electoral pentru accesul în parlament).
- b) Creșterea eficienței activității și dialogului social-politic:
 - i. Simplificarea raporturilor dintre putere și opoziție și evidențierea pregnantă a alternativelor și opțiunilor;
 - ii. Concentrarea reprezentării variatelor opțiuni social-politice (e.g. reducerea numărului aleșilor în parlament și a partidelor reprezentate);
 - iii. Asigurarea unei legături puternice cu masele a forțelor reprezentate în forurile de conducere relevante (e.g. alegerea nominală, antrenarea într-un sistem de educație și dezbateri social-politice, gen școala de duminică);
 - iv. Evaluarea periodică a realizărilor și rafinarea acțiunii și dialogului politic în direcția aspirațiilor populare, actualizate regulat.
- c) Reconsiderarea locului consultării populare în dezvoltarea democratică a statului de drept, precum și a rolului acesteia și modalităților de realizare (anchetă, sondaj, referendum).
- d) Primenirea clasei politice, promovarea și valorificarea rezervelor de competență, îndeosebi de construcție politică și diplomație, pentru o mai bună comunicare, construirea de parteneriate și promovarea încrederii reciproce.

08.11.2006